

Tanıtım - Değerlendirme / Reviews

Türkiye Okuma Kültürü Haritası

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü. (2011). "Türkiye Okuma Kültürü Haritası". Ankara: KYGM. ISBN: 978-975-17-3545-4

Book Review

Turkey Reading Culture Map. Derived from the project with the same name, the work was published into a book by the Ministry of Culture and Tourism, Directorate General of Libraries and Publications, the project coordinator. Goal of the project is defined as follows: "specifying the solutions to problems faced directly or indirectly in accessing information, making suggestions to related corporations and persons, determining the perception of libraries in the society, raising the quality of services provided at public libraries and children's libraries affiliated with the Ministry, diversifying these libraries and designating the road map for the future." Carried out with the "method of face-to-face surveys" with 6.212 people in 26 cities, the research revealed the society's habits of reading and library usage.

Türkiye Okuma Kültürü Haritası Projesi kapsamında bir basın toplantısı ile araştırmanın sonuçlarının açıklandığı bu çalışma, aynı isim altında kitaplaştırıldı ve proje yürütücüsü olan T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü tarafından yayımlandı. Bu çalışmanın Önsöz'ünde Kültür

ve Turizm Bakanı Ertuğrul Günay projeyi şu sözleriyle anlatıyor; "Türkiye'deki okur profili ve eğilimlerinin belirlenmesi amacıyla, "Türkiye Okuma Kültürü Haritası" adıyla, Cumhuriyet tarihinde ilk kez ülke çapında bir saha araştırması gerçekleştirmiştir. Türkiye İstatistik Kurumunun belirlediği 6.212 kişiyle "yüz yüze

anket yöntemi” ile yapılan bu araştırma ile çok yönlü olarak, toplumumuzun kitap okuma ve kütüphane kullanma alışkanlıkları belirlenmiştir”.

Bu kapsamda projenin amacı şöyle belirlenmiştir; *“Bilgiye erişimde dolaylı ve dolaysız karşılaşılan sorunların giderilmesine ilişkin çözüm yollarının saptanması, ilgili kurum ve kişilere önerilerde bulunulması, toplumdaki kütüphane algısının belirlenmesi, Bakanlığımıza bağlı halk ve çocuk kütüphanelerinde verilen hizmet kalitesinin yükseltilmesi, çeşitlendirilmesi ve geleceğe ilişkin yol haritasının belirlenmesi hedeflenmektedir”.*

Araştırmada veriler, kapalı ve açık uçlu sorulardan oluşan “anket tekniği” aracılığı ile toplanmıştır. Ayrıca proje ile ilgili yöntem şeması da kitap içinde yer almaktadır. Bu çalışmada, TÜİK tarafından her bir bölgeden bir ilin seçilmesi ile oluşturulan örneklemin Türkiye’yi temsil niteliği taşıyacağı ön görülmüştür. Alan çalışmasında elde edilen anketlerin kontrolü yapıldıktan sonra, veri kodlama ve yükleme işlemleri tamamlanmış, analizleri yapılmış ve raporlaştırılmıştır.

Türkiye Okuma Kültürü Projesi kapsamında Türkiye’yi temsil niteliği olan 26 ilde 6.212 kişi ile görüşülmüştür. Araştırma; Türkiye İstatistik Kurumunun NUTS2 düzeyinden seçilen Adana, Ağrı, Antalya, Ankara, Aydın, Balıkesir, Bursa, Erzurum, Gaziantep, Hatay, İstanbul, İzmir, Kastamonu, Kayseri, Kırıkkale, Kocaeli, Konya, Malatya, Manisa, Mardin, Samsun, Şanlıurfa, Tekirdağ, Trabzon, Van ve Zonguldak illerinde gerçekleştirilmiştir. İllerin belirlenmesinde, benzer nitelikli illerin seçimi yerine farklı sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel gelişmişlik düzeyindeki iller tercih edilmiştir. Seçilen örneklem kırsal ve kent dağılımı bakımından Türkiye’yi temsil etmektedir. Bu çalışmada, il dağılımı, yaş dağılımı, cinsiyet dağılımı, yaşamının en büyük kısmını geçirdiği yer, eğitim dağılımı (kişi, anne, baba), medeni durum, hane halkı geliri, oturulan ev tipi, kiracı-ev sahibi, hanede yaşayan kişi sayısı, evde internet bağlantısı, meslek dağılımı, işteki konum gibi tablolar halinde ayrıntılı istatistikler yer almaktadır.

Harita olarak hazırlanan sonuçlara bakıldığında da *bir yıl içinde ortalama okunan kitap adedi, evinizde ders kitapları dışında sahip olduğunuz kitap sayısı, tema, tür, konu, boş zaman, halk kütüphanesi üyelik, halk kütüphanelerinden yararlanıyor musunuz*, soruları ile elde edilen veriler yorumlanmış ve araştırma sonuçlarının özet bilgilerinden oluşan İngilizce ve Türkçe yönetici özeti hazırlanmıştır.

Vatandaşlarımızın okuma alışkanlıklarını ortaya koymayı hedefleyen bu çalışma, hem mevcut durumu saptama, hem okuma kültürünü geliştirme yönünde hedefler belirleme açısından büyük bir önem taşımaktadır. Bu istatistiklere bakarak okuryazar bir toplum yaratmak için yapılması gerekenler ve gelecek planları için belirlenecek yol haritası konusunda fikir vereceği inancındayım. Deneklerin sorulara verdiği cevaplara bakıldığında mevcut durumun somut bir şekilde ortaya konduğu, olumsuz gözükten sonuçların iyileştirilebileceği konusunda da en doğru verilerin elde edildiği anlaşılmaktadır. Böylece Sayın Bakanın da *başlangıç* olarak gördüğü bu çalışmanın başarılı bir şekilde sonuçlandırıldığı, önünün açık olduğu görülmekte ve devamının getirilerek bir sonraki aşama olan okuryazar bir toplum olma konusundaki çalışmaların başlatılarak olumlu sonuçlar elde edileceği beklentisini yaratmaktadır.

Bu çalışmadan, dikkat çekici istatistiksel veriler ile ilgili birkaç örnek vermek istiyorum. Araştırma sonuçları, en çok edebiyat konulu kitapların okunduğunu gösteriyor. İkinci ve üçüncü sırada ise yüzde 18,3'ünün din, yüzde 16,2'sinin eğitim konulu kitaplar okuduğu görülmektedir. Ayrıca en çok okunan edebiyat konulu kitapları değerlendirirken, bir başka istatistiksel veri olarak elde edilen en çok okunan yazar sıralamasına bakarak karşılaştırsak buradaki sıralamanın üst kısmında televizyonda dizi olarak yayınlanan romanların yazarları göze çarpmaktadır. Eğitim konulu kitapların okunmasının da üçüncü sırada yer aldığı göz önüne alındığında, “Türk Halkı mecbur kaldığı durumlarda kitap okuyor” şeklinde bir sonuç çıkarabiliriz. Bu sonuçla bağlantılı bir başka veriye baktığımızda ise, katılımcıların büyük bir oranının boş zamanlarında televizyon izlediği görülmektedir.

Boş zamanınızı nasıl değerlendiriyorsunuz, sorusuna verilen cevaplarda kitap okuma oranının düşük olmasını farklı bir bakış açısı ile yorumlanırsa; kitap okuma bir gereklilik olarak görüldüğü zaman okuryazar toplum olunabilir düşüncesindeyim. Kitap okuma sadece boş zaman geçirmek için yapılan bir aktivite olarak algılanmamalıdır. Çünkü okuryazar bir toplumda, kitap okuma zaten bir gereklilik olarak algılanmaktadır. Ancak ülkemizdeki tablo boş zaman dahil kitap okumanın çok düşük olduğunu göstermektedir.

Araştırma sonuçlarına göre katılımcıların büyük çoğunluğu pahalı olması nedeniyle kitap alamadıkları ve katılımcıların yaklaşık yüzde 85 oranında korsan kitaba karşı oldukları belirtilmiş. Bu durumda da kitap edinmek için geriye tek seçenek olarak

kütüphaneler kalsa da, ilgili sorulara verilen cevaplara bakıldığında kütüphane kullanma alışkanlığının düşük olduğu görülmektedir.

Sonuçlarda ortaya çıkan bir diğer önemli bulgu da haritalarda bölgelere bakıldığında Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde en çok *psikoloji* temalı kitapların tercih edilmesidir. Bir diğer önemli veri de Türk halkının büyük bir bölümünün *macera* temalı kitapları okumasıdır. En çok dikkat çekici sonuçlardan biri de, İstanbul ve Hakkari'de yaşayanların büyük bir çoğunluğunun *aşk* temalı kitapları tercih ediyor olmasıdır.

Seçtiğimiz örneklerde olduğu gibi elde edilen verilerle ilgili farklı bakış açıları ile yorumlar geliştirilebilir. *Türkiye Okuma Kültürü Haritası* adıyla raporlaştırılan bu çalışma hakkında üretilen çeşitli çözüm önerileri ve ortaya çıkacak görüşler ile öncelikle “*Biz ne zaman okuryazar oluruz*” sorusuna verilen yanıtları değerlendirerek mevcut durumu iyileştirme konusunda daha sağlıklı çözümler bulunacağına inanıyorum. Böylece okuryazar bir toplum yaratma ve kütüphane kullanma alışkanlığı edinme konusunda önemli bir ilerleme kaydedilmiş olacaktır.

Rahmi AKKILIK

Ankara Üniversitesi
Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi
Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü
Lisans Öğrencisi
rahmiakkilik@hotmail.com